

ПСИХОЛОГІЯ

УДК 331.446.4

Іван Алмашій
(Мукачєво)

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто важливість формування екологічної свідомості у студентському віці. Показано ефективність формування змістовної (інформаційної, освітньої) компоненти екологічної культури молоді, коли враховується реальна взаємодія в системі «людина-природа».

Ключові слова: екологічна мислення, молодь, екологічний простір, інтернетресурс, інформаційне суспільство.

The importance of ecological consciousness in student age. The effectiveness of forming the content (informational, educational) component part of the youth ecological culture has been shown, at which the interaction in the system "man-nature" is taken into consideration.

Key words: ecological thinking, youth, ecological space, internet resources, information society.

Актуальність дослідження. Екологічна ситуація, яка склалася в світі, настійно вимагає швидкої перебудови мислення людства і кожної конкретної людини, формування екологічної свідомості і екологічної культури. У зв'язку з цим екологічна освіта і екологічне виховання стають новим пріоритетним напрямком педагогічної теорії і практики. Відповідно Національна доктрина розвитку освіти у 21-му столітті одним із ключових питань системи освіти розглядає питання екологічного виховання.

Сучасні масштаби екологічних змін створюють реальну загрозу для життя людей, що робить у край актуальною проблему зміни ставлення людства до природи. Цій меті служить екологічне виховання.

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в учнів екологічної культури.

Аналіз літератури показує, що в педагогічній теорії та практиці поки що не склалося єдиної думки щодо того, які саме умови сприяють ефективному формуванню екологічної свідомості особистості. Причиною цього є зміна парадигми екологічної освіти: від орієнтації на раціональне природокористування, охорону природи взагалі, до формування екологічної свідомості, моралі, етики. У цьому питанні важливо, насамперед, з'ясувати сутність поняття "екологічна свідомість", розкрити його змістовно-понятійні основи.

Ідеї неперервної екологічної освіти розвиваються у роботах вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів, таких як В.В.Вербицький, Е.В.Гірусов, М.І.Дробноход, І.А.Зязюн, В.С.Крисаченко, Б.Т.Лихачов, М.М.Моїсєєв, Н.Г.Ничкало, Г.П.Пустовіт, Н.Ф.Реймерс, В.В.Рибалко та ін. Вони акцентують увагу на необхідності змін в екологічній культурі та вихованні, що відповідали б закономірностям розвитку екологічної свідомості старшокласників.

Людина володіє прекрасним даром – розумом з його допитливим польотом, як у віддалене минуле, так і в прийдешнє, світом мрії і фантазії, творчим вирішенням практичних і теоретичних проблем, нарешті, утіленням самих сміливих задумів. Уже з глибокої стародавності мислителі напружено шукали розгадку таємниці феномена свідомості. Наука, філософія, література, мистецтво, техніка – словом, усі досягнення людства об'єднали свої зусилля, щоб розкрити таємні таємниці нашого духовного життя.

Мета статті: проаналізувати особливості процесу формування екологічної свідомості студентів гуманітарних спеціальностей.

Для дослідження складових екосвідомості ми використали психологічний тест «Індекс ставлення до здоров'я» розроблений С. Дерябо і В. Ясвіною, що діагностує такий найважливіший параметр ставлення до здоров'я та способу життя, як інтенсивність. Показник інтенсивності показує, в якому ступені і в яких сферах проявляється суб'єктивне ставлення. Методика дозволяє визначити рівень розвитку за такими шкалами: «Емоційна», «Практична», «Пізнавальна» та шкала «вчинків». Результати експериментального дослідження зображені графічно (див. табл. 1.1, рис. 1.1).

Таблиця 1.1

Середні показники вираженості індексу ставлення до здоров'я за методикою С. Дерябо, В. Ясвіна

№	Шкала	Респонденти	
		Філологія	Психологія
1.	Емоційна	12,54	11,89
2.	Пізнавальна	6,73	9,3
3.	Практична	9,67	8,6
4.	Вчинкова	9,2	10,1

Таблиця 2.2

Показники вираженості індексу ставлення до здоров'я за методикою С. Дерябо, В. Ясвіна (в стенайках)

№	Шкала	Респонденти	
		Філологія	Психологія
1.	Емоційна	6	6
2.	Пізнавальна	6	7
3.	Практична	6	7
4.	Вчинкова	8	8

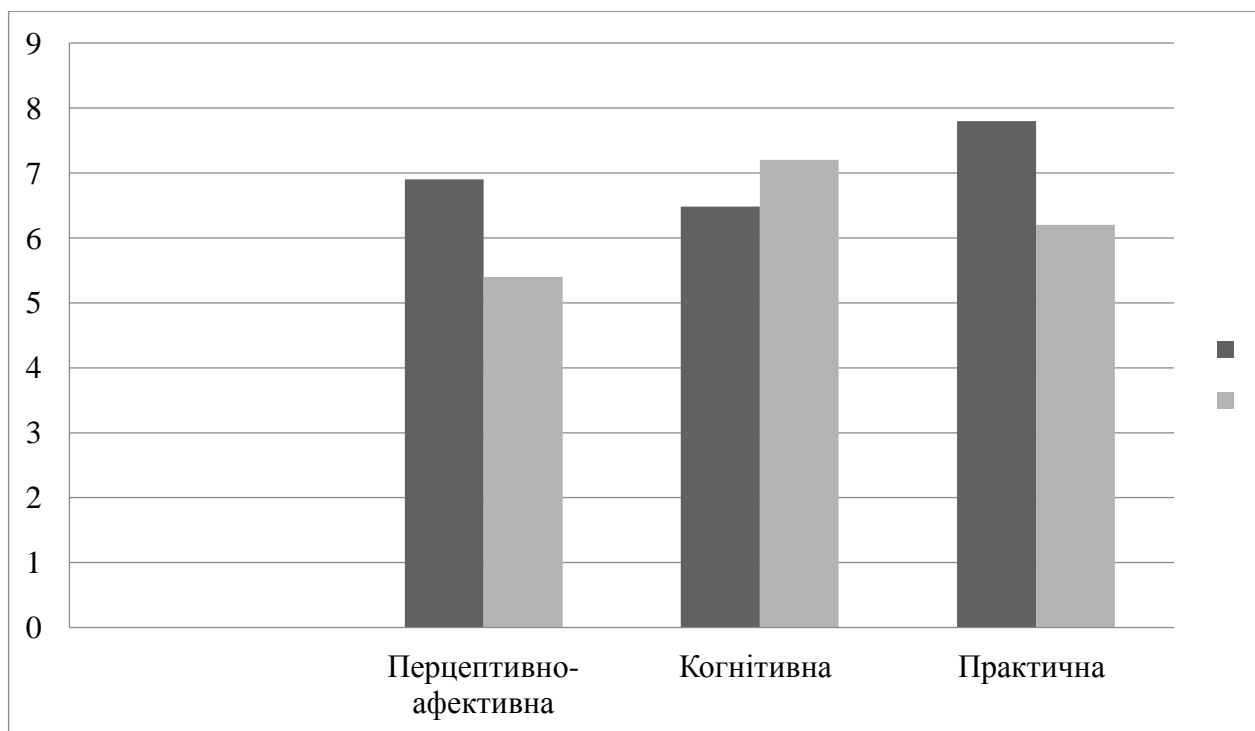


Рис. 1.1. Первинна описова статистика ставлення до здоров'я за методикою С. Дерябо та В. Ясвіна

Аналізуючи показники середніх значень для досліджуваних групи філологів можемо говорити про те, що найбільш високі у них показники спостерігаються за шкалою «Емоційна» (Хсер. = 12,54 балів). Ця шкала вимірює, якою мірою проявляється ставлення людини до здоров'я, здорового способу життя в емоційній сфері. Отримані бали за цією шкалою говорять про те, що випробуваний здатний насолоджуватися своїм здоров'ям, вміє отримувати естетичне задоволення від здорового організму, чуйно реагує на що надходять від нього сигнали, вільний від негативних емоційних стереотипів, що існують в суспільстві по відношенню до здорового способу життя та ін. іншими словами, він піклується про здоров'я не тільки тому, що це «необхідно», не під тиском обставин, а заради задоволення. При цьому найбільший показник в стенайнах за шкалою вчинків (Хсер. = 8 стенайнів). Ця шкала вимірює, якою мірою проявляється ставлення людини до здоров'я, здорового способу життя в сфері скоєних ним вчинків, спрямованих на зміну свого оточення відповідно до його ставленням. Отриманий в ході обробки та інтерпретації результатів свідчить про те, що випробуваний активно прагне змінювати своє оточення: намагається вплинути на ставлення до здоров'я у оточуючих його людей, стимулювати їх вести здоровий спосіб життя, пропагує різні засоби оздоровлення організму, взагалі створює навколо себе здорове середовище. Це може бути пов'язано з тим, що досліджувані вважають, що тільки через низку вчинків з їхнього боку і від вчинків інших людей формується позитивне ставлення до власного здоров'я. Також на високому рівні у студентів філологів знаходиться показник за «Практичною шкалою» (Хсер. = 9,67 балів). Ця шкала вимірює, якою мірою проявляється ставлення людини до здоров'я, здорового способу життя в практичній сфері. Отримані дані свідчать про те, що досліджувані активно піклуються про своє здоров'я в практичній сфері: схильні відвідувати різні спортивні секції, робити спеціальні вправи, займатися оздоровчими процедурами, формувати у себе відповідні вміння та навички, вести здоровий спосіб життя в цілому. Це можна пояснити тим, що студенти зазвичай використовують свій вільний час на заняття спортом адже, це необхідно і модно, а також корисно. Найменш виразно проявляються показники за «Пізнавальною шкалою» (Хсер. = 6,73 балів). Ця шкала вимірює, якою мірою проявляється ставлення людини до здоров'я, здорового способу життя в пізнавальній сфері. Отримані бали свідчать про те, що ставлення до здоров'я у досліджуваних мало зачіпає пізнавальну сферу. Це можна пояснити тим, що вони в кращому випадку готові лише сприймати інформацію про здоров'я, що надходить від інших людей, але самі не проявляють активності в її пошуку. Це може бути пов'язано з тим, що в студентів багато часу іде на основне навчання, і в них є можливість лише на деякі заняття спортом, а не їх вивченням.

Аналізуючи результати дослідження за цією ж методикою для досліджуваних групи психологів, з'ясовано, що найбільш для них є притаманні показники за шкалою «Емоційна» (Хсер. = 11,89 балів) та «Вчинкова» (Хсер. = 10,1 балів). Бачимо, що результати схожі на показники з попередньою групою. Це говорить про те, що майбутні психологи вважають, що процес формування здорового способу життя залежить від власних вчинків у цьому напрямку та позитивного емоційного ставлення до свого здоров'я. Це є позитивним фактом, адже становлення екосвідомості починається з різних вчинків та позитиву. При цьому виявлено, що найменш яскраво виражені показники за «Практичною шкалою» (Хсер.= 8,6 балів). Це говорять про те, що студенти готові лише в якійсь мірі включатися в практичну діяльність по турботі про своє здоров'я, яку організують інші люди, в крайньому випадку вони можуть щось зробити, якщо цього вимагатиме ситуація. Це свідчить про те, що з практичного боку психологи є пасивними щодо формування процесу до ведення здорового життя.

Отже, порівнюючи обидві досліджувані групи, можемо сказати, що існують деякі відмінності між ними. А саме найменш характерною для філологів є прояви за пізнавальною шкалою, а для психологів – за практичною. Це характеризує студентів як пасивних осіб щодо турботи про власне здоров'я, хоча й з різних сторін.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Варій М.Й. Психологія особистості: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
2. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 112 с.

UDC 378.147(410)

*Beata Barchi, Hanna Bodnar
(Mukachevo)*

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF STUDENT SELF-EDUCATION WORK OF CREATIVE SPECIALTIES

Проаналізовано психолого-педагогічні аспекти організації самостійної роботи студентів в процесі навчання у закладах вищої освіти. На основі узагальнення та систематизації праць вчених позначені вимоги до методології дослідження психологічних особливостей організації самостійної роботи студентів творчих спеціальностей.

Ключові слова: самостійна робота, психологічні особливості, студент-музикант, креативність.

Educational and social changes taking place in Ukraine determine the need for highly qualified, competent, creative individuals. We need specialists who can think outside the box, work in a team, and have communicative creativity. Art practices can promote the development of creativity, uniqueness, flexibility, motivation for self-improvement. Psychological and pedagogical resource of art tools that can be used in high school is quite powerful.

In today's conditions, the problem of self-education for the future teacher of music becomes especially relevant. For a long time, the professional training of a musician student was based on a balanced combination of group (lecture, seminar, practical) and individual classes (musical instrument class, voice staging, conducting), while the modernization processes taking place in modern high school have led to a significant reduction in individual hours devoted to the performance training of the future music teacher, and the redistribution of educational workload from classroom to extracurricular in the form of self-reliant work of students. In the current situation, new problems have emerged: music students who have insufficient experience of self-reliant work, carry out self-educational activities unsystematically, without proper professional orientation, which leads to a decrease in their level of professional training.

Problems of formation the culture of self-education of the future musical art teacher taking into account specificity of art didactics and development and improvement of musical-pedagogical self-education are covered in researches of E.B. Abdullina, S.G. Barvik, I.V. Dubrovina, O.V. Nikolaeva, G.I. Baturshina, Zh.B. Karmazina, G.B. Sabirova and others.

Self-education is a systematic, purposeful cognitive activity of the subject based on the formed motives and voluntary motivations that promotes development of personal qualities and is carried out in educational and free time. The self-educational culture of a music teacher is a synthesis of a high level of scientific organization of mental work and the process of personality development of a music teacher, which is achieved by means of self-education. It is the leading indicator of professional competence of a music teacher, and self-education is a condition and a way of forming this indicator [5].

Depending on the place and time of self-education work of students, the nature of its management by the teacher and the method of monitoring its results, there are the following types: self-education work during the main classroom classes (lectures, seminars, laboratory work); self-education work under the control of the teacher in the form of scheduled consultations, creative



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>